

50

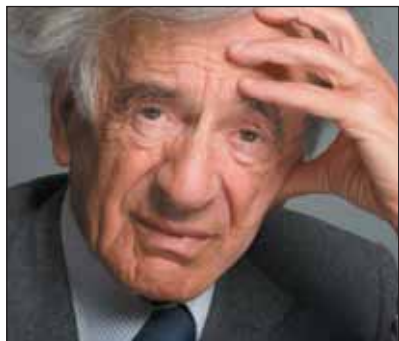
éve tért vissza Jeruzsálem 1967–2017

Elie Wiesel írása a hatnapos háborúról

A következő sorokat a Nobel-díjas író, Elie Wiesel (1928–2016) vetette papírra jiddisül a hatnapos háború után, 1967-ben – számol be róla a zsido.com.

„A jövő nemzedék talán el sem hiszi majd. A tanároknak nehéz lesz meggyőzni a diákokat arról, hogy a mesebelinek tűnő események valóban megtörténtek. A gyerekek persze elhisznek mindent, de felnőttenként majd mosolyogva rázzák meg a fejüket azzal, hogy mindez csupán legenda.

Nem hiszik majd el, hogy ezzel az apró országgal, melyet gyűlölet, háború és terror vesz körül, ekkora csoda történt. Nehéz lesz elmagyarázni, hogy egy ilyen kis haderő miként volt képes visszaverni és megsegyesíteni az arab országok hatalmas, jól felszerelt hadseregeit. Mít is mondott az elismert tudós, a

Elie Wiesel

talmudista Shaul Lieberman? Kétezer év múlva úgy tekintenek majd az emberek ezekre az eseményekre, ahogy mi látjuk ma a makkabeusok győzelmeit. Azt mondtam volna, hogy kétezer év múlva? Dehogy, már jövőre, sőt, talán már holnap.

A múlt vasárnap az arab államok és szövetségeseik azzal fenyegették Izraelt, hogy még egy mozdulat és elpusztítják. Néhány órával később a zsidó hősök támadásba lendültek, a világ pedig lélegzet-visszafojtva figyelte minden lépésüket.

Még emlékszünk a hét eleji rádióadásokra, melyek Jób könyvére emlékeztettek. Minden órában más arab ország küldött hadüzenetet Izraelnek. Egyiptom, Jordánia, Szíria, Jemen, Libanon és Szaúd-Arábia. Később Marokkó, Tunézia, Algéria. Tunéziában a csőcselék pogromot rendezett a zsidó negyedben. Egyre több iszlám ország csatlakozott az egyiptomi elnök, »Nasszer szeptember háborújához«, Malajzia, Szudán, Mali, Guinea.

Mi a szánkba haraptunk, tördeljük az ujainkat, nem tudunk egy helyben maradni. Csendben azon gondolkodtunk, hogy nem állítot-

tak-e bennünket túl nagy kihívás elé. Nem túl sok ez a zsidó népek és a zsidó országnak? Hogyan várhatunk megváltásra, amikor több tíz-, vagy akár több százmillió ellenség néz szembe Izrael kétmillió zsidó lakosával?

És akkor, peszách és sávuot között, megtörtént a chanukkai csoda. Nem tartott soká, amíg a félelmetesnek tartott ellenségnek a torkán akadt a szó, és elvesztette hidegvérét. Még a szovjet ENSZ-nagykövet, Nyikolaj Fedorneko is hangnemet váltott. Ahelyett, hogy azon aggodott volna, Nasszer végre kielégít-e hataloméhetségét, hirtelen megpróbált az izraeli elnök, Lévi Eskin kedvében járni.

Olyan volt, mint amikor egy színházi rendező, aki nem ismeri a darabot, véletlenül rossz szöveget ad a szereplők kezébe. Akik eddig eltökélten küzdöttek ellenünk, hirtelen kegyelmet kértek, hiszen korábbi védelmezőik eltávolodtak tőlük. Az éjszaka folyamán az ENSZ Biztonsági Tanácsában tapasztalható hangulat teljesen megváltozott.

Mindannyiunknak kötelessége, hogy köszönetképpen elmondjuk a Hállél imát, amiért tanúi lehettünk ezen eseményeknek. A csata még nem ért véget, de az ellenség visszavonult, és egyhamar nem is tér magához.

Elképzelhető, hogy a későbbi nemzedékek nem tudják majd felfogni, hogy volt képes Izrael eltörölni az ellenségeit. Persze vannak áldozatok is, de hosszú távon minden értelmet nyer.

A vér, melyet fiatal oroszánjaink ontottak, az általuk hozott áldozat nem vész el. Minden özvegy könnye, az elesett katonák minden halálhőrgése ott lesz majd a leszármazottakkal.

A világ zsidóságának ezek az események mély büszkeségre adnak okot. A zsidók együtt élték át és túl ezt a megpróbáltatást. Egy nép tagjai ritkán éreznek egymáshoz ilyen erős kötődést, ilyen lojalitást közös történelmük legtisztább alapelveihez.

Emlékszünk még, hány zsidó rohanta meg az izraeli nagykövetségeket, és azért könyörögtek, hogy Izraelbe mehessenek önkénteskedni? Emlékszünk még a megtüntetésekre az utcákon? És arra a számtalan zsidóra, köztük a legszegényebbre is, akik minden megta-

karításukat az Izraelt segítő alapítványoknak adták?

Ez az új zsidó ébredés része a csodának, része a zsidó győzelemnek. Akik azt gondolták, hogy a zsidók megijedtek a hatalmas hadseregektől, tévedtek. Azok is, akik szerint a világ minden pontján élő zsidó népet el lehet választani a zsidó államtól, alaposan alulértékelték minket.”

Jeruzsálemi panoráma

Katonák akkor és most

Mose Dáján, a legendás katona

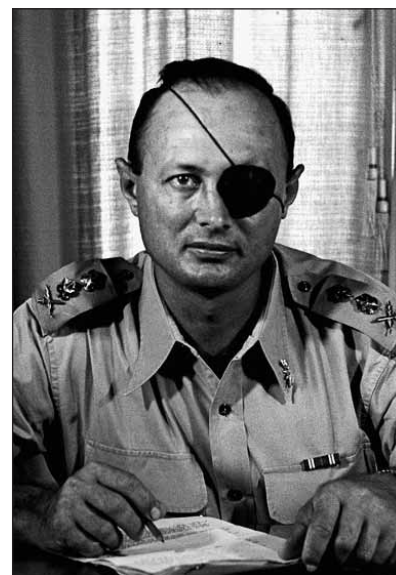
Végigharcolta Izrael minden háborúját élete során, 14 éves korától kezdve. Fél szemét a náccikkal harcolva veszítette el a második világháborúban, és ő lett az új zsidó hősiesség ikonja, a modern Sámson. Izrael egyik első nemzetközi hatókörű mítosza.

Az első izraeli kibucban születő második gyermek volt, vagyis egyike a cionizmus elsősülöttjeinek. És az az ember, akinél senki nem volt népszerűbb soha az országban.

14 évesen csatlakozik a zsidó véderőhöz, a Hágánához, és 1941-ben, 26 évesen veszíti el a fél szemét, amikor a Hitlerrel kollaboráló Vichy-Franciaország erőit támadják meg a szövetségesek Libanonban. Kis híján elvérzik, miután megsebesül, és menthetetlen szemére kötés kerül. Ez a kötés teszi legendásan marconává figuráját, mintegy a védjegyévé válik, a sérül-

lés maga pedig sokszor alig elviselhető kínokat ró rá.

Már a függetlenségi háborúban a hadsereg egyik vezetőjévé válik, aztán vezérkari főnök lesz 1953-ban, kinevezése Ben Gurion utolsó döntése első miniszterelnöksége idején. Ő vezeti a hadsereget az 1956-os szue-

zi háborúban, már ekkor is mítosz övezi előrelátását és bátorságát.

Amikor 1958-ban visszavonul, azonnal megnyílik előtte a politikai pálya. Egy darabig mezőgazdasági miniszterként dolgozik, 1967-ben aztán visszateret, honvédelmi miniszter a hatnapos háború alatt. A minden képzeletet felülmúlóan nagy győzelem áhítatosan csodált, szinte emberfeletti vezetővé teszi az izraeli közvélemény szemében és szerte a világon. A zsidó harcos, a zsidó erő megtestesítője. Ez a mítosz, bár Izraelben jócskán kikezdte a jom kippuri háború sokkja, amelynek kezdeti, súlyos vereségeiben jelentős része volt a hadsereg felkészületlenségének, a világban lényegében máig is él.

A jom kippuri háború komolyan bántotta a lelkiismeretét, és az utolsó időkben valamelyest szelídültek politikai nézetei is. Elhagyta a baloldalt, miután a Likud először kormányra került 1976-ban, és sokat segített Menachem Begin miniszterelnöknek a Camp David-i megállapodás, az egyiptomi–izraeli béke tető alá hozásában.

Meggyőződéses ateista volt, de rajongott a Bibliáért és a régészetért. Ő a modern Izrael egyik legnagyobb és legismertebb figurája, noha katonai módszereinek jelentős részét ma a legtöbben elfogadhatatlannak találnák. Mítosza már régen elvált voltképpen a történetétől. Már 36 éve lesz októberben, hogy meghalt, a rákkal küzdve, szívinfarktusból. Egy egyébként sok tekintetben kritikus izraeli történész szerint „Mose Dáján szimbolizálta a nemzeti és katonai újjáéledést, a zsidó erő feltámadását”.

Ülésezett a Mazsihisz közgyűlése

Megtartotta soron következő, rendes közgyűlést a Mazsihisz közgyűlése a szervezet Síp utcai székházában. Előljáróban átadták a Mazsihisz és az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem által közösen kiírt tudományos pályázat nyertes ösztöndíjait, amelyeket immár második alkalommal ítéltek oda. Az első díjat Tamás Máté: „A sakter, a közösség és a gyűjtögetők” című dolgozata érdemelte ki.

Ennek kapcsán Heisler András, a Mazsihisz elnöke azt mondta: a szervezet tudatosan építi tudományos arculatát, ennek keretében a közelmúltban több konferenciát is rendeztek. Emlékeztet a Schweitzer József professzor emlékére rendezett ülés, s nagy sikert aratott az ELTE bölcsészkarával közösen szervezett, Sinkó Ervin munkásságát földolgozó tanácskozás.

A közgyűlésen ünnepélyesen átadott ösztöndíjakat idén három témában írták ki: rabbik és csodarabbik, a hitközségek története és a holokauszt személyes földolgozása.

Ezután Heisler András tartotta meg elnöki beszámolóját, amelyet a 2014-es bojkott földidézésével indított. (Mint ismert, az abban az évben történt, a zsidóság számára vállalhatatlan közéleti események hatására a

A Mazsihisz vezetősége: Goldmann Tamás és Kiss Henriett alelnökök, Heisler András elnök, Kunos Péter ügyvezető igazgató

Fotó: Szentgyörgyi Ákos

szervezet nem élt az állami támogatások fölhasználásával.) Az elnök úgy fogalmazott: a bojkott példátlan és eredményes volt, a szervezet többek között ennek következtében egyes derékka tudja vállalni döntéseit.

Szólott arról, hogy az elmúlt időszakban jelentős fejlesztések kezdődhettek három zsinagóga (a szege-di, a miskolci és a fővárosi Rumbach utcai létesítmény) esetében. Heisler kitért arra is: a budapesti MTK-stadion melletti, 10 hektáros területen tervezett beruházás keretében az in-

gatlan egy része a tervek szerint a Mazsihisz és a Maccabi Játékok kezelésébe kerül, mert remélhetőleg itt épül föl az a sportközpont, amely a budapesti Maccabi sportesemény színhelye lesz.

Heisler András beszámolójában megemlítette a Debreceni Zsidó Hitközséggel kapcsolatos fejleményeket, hiszen a debreceni hitközségben súlyos pénzügyi szabálytalanságok miatt rendőrségi vizsgálat folyik. Mint mondta, a DZSH a kölcsönkapt 95 millió forintnyi támogatás nagy részét már visszafizette a Mazsihisznek, a fennmaradt 30 millió tartozás visszafizetését pedig átütemezték. A szervezet a DZSH létesítményeire ráterhelt jelzálogokat nem érvényesítette, mert nem szándéka ellehetetleníteni a debreceni hitközség munkáját, hanem éppen ellenkezőleg: nyitottan áll az együttműködés elé, és minden alkalommal kifejezi segítő szándékát.

A közgyűlés az elnöki beszámolót elfogadta.

Ezután a szervezet 2016. évi zárszámadási javaslatának megvitatása következett, az előterjesztést Kunos Péter ügyvezető igazgató és kollégája, Hagymási Zsuzsanna ismertette. Kunos Péter elmondta: a Mazsihisz tavalyi gazdálkodása kiegyensúlyozott és szabályszerű volt, az előirányzatok a terveknek megfelelően alakultak. Hagymási Zsuzsanna ismertette a bevételi és kiadási oldal adatait, főbb mutatóit és jellemzőit, majd a zárszámadást a közgyűlés elfogadta.

Kácsor Zsolt/mazsihisz.hu

Sírgondozás Sárbogárdon

A sárbogárdi Hit Gyülekezetének lelkes tagjai Kósa Károly lelkipásztor vezetésével és aktív részvételével arra a szép feladatra vállalkoztak, hogy a helyi zsidó sírkertet rendbe teszik és a jövőben is gondozni fogják.

A munkálatokban részt vett Dunai Róbert, a dunaiújvárosi gyülekezet tagja, a dunaföldvári zsidó temető gondnoka is. A Hit Gyülekezetének célja, hogy a sírkertet teljesen megtisztítsa az elvadult növényzettől és helyreállítsa a dűledező, kidőlt vagy összetört síremlékeket.

A temetőben folyó munkálatok tavaly augusztusban és szeptemberben kezdődtek, ennek során a közösség 12 tagja felállított, illetve megragasztott 70 kidőlt és összetört sírkövet. A közelmúltban mintegy 30 fő – kicsik és nagyok, nők és férfiak – újra komoly munkába kezdtek. Kivágták a sírokat kidöntő fákat és az elvadult cserjéket, melyeket a temető előtti tisztáson halmoztak fel. A kisebbek az ágak kivételében segítettek. Ezúttal is helyreállítottak több sírkövet, a hölgyek pedig dr. Lévai Katalin vezetésével nyilvántartásba vették a síremlékeket. A felhalmozott faágakat, nyesedékeket a sárbogárdi Polgármesteri Hivatal szállította el teherautóval.

A munkálatok még nem fejeződtek be. A többmázsás gránitköveket gépi segítséggel fogják majd felállítani, így a temető valamennyi síremléke a helyére kerül és biztonságosan megközelíthető lesz.

Köszönet illet mindenkit, aki munkájával, szabadideje feláldozásával részt vett a temető takarításában. A gyülekezeti tagok példaértékű segítségének és összefogásának köszönhetően megújul és megszépül a sárbogárdi izraelita temető, ahol a sírok legtöbbször már alig látogatják, hiszen szinte egy csapásra szűnt meg Sárbogárdon is a zsidó közösség.

Lakk Norbert

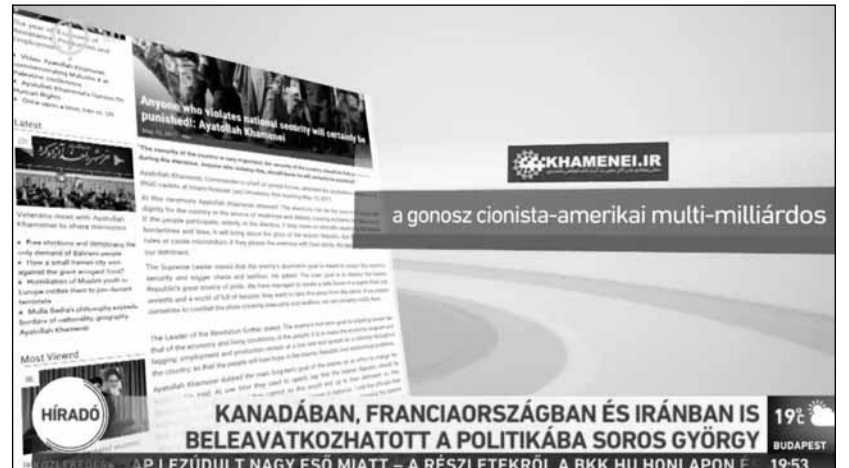
A Mazsihisz közleménye

Magyarországon nem bűn sem zsidónak, sem cionistának lenni

Közösségünkben kellemetlen emlékeket idéz fel a „háttérben megbújó, onnan világ-összeesküvést szervező, saját anyját bármikor megölni kész gonosz spekulánssal” való riogatás. Ez a zsidókeresztény kultúrkörben elfogadhatatlan.

Rendkívül aggályosnak tartjuk a köztelevízió híradását, amely-

idéz. Ali Hámenei szerint Soros György „gonosz, cionista-amerikai multimilliárdos”, amit a közszolgálati híradó kritikai kommentár nélkül tolmácsolt. Ez a fajta szóhasználat a magyar szélsőjobboldali médiumokban a zsidózás egyik félreérthetetlen, bevett formája. Felháborító, hogy a közszolgálati televízióban immár

ben a nyugati értékeket elutasító, közismerten antiszemita iráni ajatollahot mint hiteles forrást

elfogadott az ilyen szalonképtelen antiszemita hangnem. Az ilyesfajta közbeszéd nem tolerálható, amit világossá kell tenni minden honfitársunk számára.

A magyar alaptörvény védi a lelkiismereti, szólás- és vallásszabadságot. Határozott véleményünk, hogy Magyarországon nem bűn sem zsidónak, sem cionistának lenni. Néhány hónap múlva az izraeli miniszterelnök a politikai cionizmus atyjának szülővárosába, Budapestre fog látogatni. Ettől függetlenül is fontosnak tartjuk, hogy a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (MTVA) tartsa be a magyar kormány által az antiszemitizmus ellen meghirdetett zéró tolerancia elvét.

A magyar kormánytól pedig elvárjuk, hogy az általa felügyelt médiumoktól követelje meg az alkotmányos alapelvek betartását.

***

Az MTI elutasította a fenti közlemény megjelentetését, hivatkozva szabályzatának arra a pontjára, mely szerint „a közlemény nem sértheti a közmédia szervezeteinek jó hírét és üzleti érdekeit, nem irányulhat a közmédia bármely szervezete vagy annak munkavállalója ellen”.
No comment.

Megemlékeztek a Pécsről elhurcolt zsidókról

A pécsi gettó felállításának 73. évfordulóján a Pécsi Zsidó Hitközség és a Szent Egyed közösség szervezésében megemlékeztek az 1944-ben elhurcolt pécsi és baranyai zsidó polgárokról.

1944. május 8-án nyitották meg a MÁV-bérház és a környező utcák elkerítésével a pécsi gettót, ahová mintegy kétezer zsidó származású lakost zsúfoltak össze. A környező falvak zsidóságával együtt július 2-án és 4-én Auschwitz-Birkenaubába szállították őket, ahol egy részüket, az időseket és a gyerekeket, azonnal megsemmisítették, a dolgozni képeseket pedig halálra dolgoztatták. Csak nagyon kevesen tértek vissza élve.

E tragikus szenvedéstörténet kezdetének, a pécsi gettó felállításának 73. évfordulóján a Pécsi Zsidó Hitközség és a pécsi Szent Egyed közösség idén 13. alkalommal szervezett emlékményt és megemlékezést. Az eseményen részt vett a Pécsi Zsidó Hitközség elnöke és egyben a Mazsihisz alelnöke, Goldmann Tamás, Schönberger András pécsi főrabbi, Udvardy György pécsi megyés püspök, Csizi Péter országgyűlési képviselő, Erb József, a pécsi közgyűlés tagja, valamint számos helyi emlékező polgár.

Az emlékményt este 6 órakor a ferencesek templomától indult, és a Kossuth téren, a zsinagógánál ért véget, ahol beszédek hangzottak el. Elsőként Udvardy György szólalt fel, aki hangsúlyozta, hogy ez az imádságos megemlékezés nem csupán visszatekintés a múltba, hanem kifejezése annak a vágyának is, hogy a jövőt bátor hozzáállással, körültekintő gondolkodással lehessen formálni. A felelős cselekedet pedig azt jelenti, hogy igazságosan, nem csupán a magunk biztonságát előtérbe helyezve éljük az életünket.

A visszaemlékezés meghatározó momentum volt meghallgatni egy túlélő emlékeit az 1938 és 1945 közötti évekről; a részletet Láng Pálma Lídia, a pécsi Kodály Zoltán Gimnázium tanulója olvasta fel egy Tolna megyei községből származó asszony, Sommer Magda memoárjából.

Erb József, a pécsi közgyűlés tagja arról beszélt, hogy az elhurcolt és meggyilkolt polgárok hiányát mind a mai napig nem heverte ki Pécs városa.

Nagy János, a Szent Egyed közösség pécsi vezetője hangsúlyozta, hogy az emlékezés kultúra, amely az emberségességben gyökerezik, és képes arra, hogy legyőzze a közönyt és a kiábrándultságot.

Végül Schönberger András főrabbi azt hangsúlyozta, hogy a soát nem lehet megérteni. Még ma is pszichiáterek, szociológusok és tudósok sokasága próbál közreműködni a feldolgozhatatlan feldolgozásában. Nem lehet azt mondani, hogy mindaz, ami történt, a sátn műve, hiszen emberi viselkedés, gesztusok, szavak és tettek vezettek 6 millió ember megsemmisítéséhez.

(Forrás és fotó: Szent Egyed közösség) Magyar Kurír

MEGHÍVÓ

2017. június 14-én (szíván hó 20.) 17 órakor

gyászmemorialis

tartunk a Dohány utcai zsinagóga temetőkertjében.

Beszédet mond:

dr. Frölich Róbert főrabbi

Közreműködik:

Galkó Balázs színművész,

valamint

Fekete László főkántor

és

Rudas Dániel kántor

Jeruzsálem – 50

„Aki Izraelben nem hisz a csodákban, az nem realista.”
Dávid Ben Gurion

Az 1922-es nagy felosztás után – melynek eredményeként létrejött Jordánia – 1947. november 29-én az ENSZ határozatilag két részre osztotta a maradék, Palesztinának nevezett földrajzi egységet. A felosztás a területen két állam – egy zsidó és egy palesztin – létrehozását kezdeményezte. Jeruzsálemet az osztozkodás nem érintette, a város nemzetközivé tétele szabad bejárást biztosított volna a három világvallás gyakorlóinak számára.

Ez azonban hiú ábránd maradt, mert a palesztinai arabok a többi arab országgal karöltve sem ezt, sem a területi felosztást nem fogadták el, és ezzel kezdetüket vették a zsidó települések elleni támadások. A függetlenségi háború során, 1948. május 28-án, a jordán légio megszállta Jeruzsálem keleti felét, beleértve az Óvárost, a Nyugati, vagyis Siratófalat (mely a világ zsidóságának egyetlen szent helye) és a Templomhegyet. Jeruzsálem ezzel két részre szakadt.

Slovo Goren rabbi vallásilag is visszafoglalja a Siratófalat

A megszállás eredményeként az Óvárosban élő mintegy 2000 zsidót elűzték lakóhelyéről. A várost két-tíz méter magas városfalra a légio őrtornyaiból vigyázták a „rendet”, ahol pedig nem volt épített fal, ott rakétakilövő állások biztosították ugyanezt. A rendfenntartás részeként az Óvárosba vezető nyolc kaput is befalazták.

Teddy Kolek, aki 1965-ös megválasztásától 28 éven át volt Jeruzsálem polgármestere, így nyilatkozott: „Ebben az időszakban a helyzet Jeruzsálemben nagyon nehéz volt. Nem múlt el hónap úgy, hogy valakit ne öltek volna meg, vagy ne sérült volna meg... ha nem mástól, akkor az arabok által a városfalról dobált kövektől...”

Hiába a 2000 éves üldöztetés után kivívott függetlenség, ha a fájó tüske bennmaradt, ugyanis a kapun túl, egy karnyújtásnyira, a Szentély egyetlen megmaradt falánál zsidó nem imádkozhatott.

És így ment ez 19 éven keresztül, mígnem elérkezett 1967 és vele a felismerés, hogy a környező arab országok ismét – immáron harmadszor – háborút indítanak Izrael ellen.

A korabeli arab nyelvű médiák uszító beszéde, a határainkon tapasztalható csapatösszevonások nemcsak az izraeli vezetés, de Európa, benne az ENSZ számára is egyértelmű jelzéssel szolgáltak. Ennek ellenére az ENSZ kivonta békefenntartó erőit az egyiptomi határról, és több európai ország fegyverreladási tilalmat léptetett életbe.

Itt álltunk egy újabb vérontás kezdetén, és mint az már megszokott volt, ismét csak egyedül. Csak magunkra számíthattunk, csak katonáinkban és katonai vezetésünkben bízhattunk.

És 1967. június 5-e hajnalán kezdetét vette Izrael történetének legrövidebb – mindössze hat napig tartó – háborúja, melyhez nem véletlenül ragadt a „csoda” jelző.

A támadó fél Egyiptom, Szíria és Jordánia.

És Izrael 264 ezer katonája felvette a harcot 550 ezer ellenséges katonával. 800 tankunk 2500 tankkal és 196 repülőgéppünk az ellenséges csapatok 1000 repülőgépével szemben...

A világ közvéleményét már az első órák történései is meg kellett hogy lepjék, de a nemzetközi sajtóban még egy ideig tartotta magát az arab propagandagépezet által elsöprő győzelemként tálalt, valójában – a támadó országokra nézve – elsöprő vereség.

A győzelemsorozat egyik kiemelkedő és Izrael, valamint a diaszpórában élő zsidóság számára egyaránt nagy jelentőséggel bíró eseménye Jeruzsálem, az örök főváros felszabadítása volt. A háború első napján viszonylag rövid, de annál véresebb ütközet kezdődött, és a hajnalban ledobott éjtörnyösöknek, valamint a falon kívülről tankokkal érkező alakulatoknak áldozatvállalása délelőtt 10 órára meghozta az eredményt: Jeruzsálem felszabadult a 19 éves jordán megszállás alól!

Az Óváros akkor is zsúfolt volt, tele a vallások szent helyeivel, ami komoly dilemma elé állította a vezérkart. Ilyen körülmények között egy légitámadás szóba sem jöhetett, és a harcosok is szigorú parancsba kapták a vallási helyek maximális megóvását... Így a harc utcáról utcára, házról házra, lakásról lakásra folyt, míg az utolsó jordán légió is ki nem űzték a területéről, és a Templomhegyen kitűzheték a kék-fehér zászlót.

És akkor a befalazott Oroszlános kaput páncélossal áttörve, katonáink szeme elé tárult a Siratófal!

És sírtak is! Kik azért, mert újra láthatták, kik azért, mert még soha nem látták! És voltak, akik megpihentek a Fal tövében.

És amikor Jeruzsálem lakosságának fülébe jutott a hangszórókból áradó hír: „a Templomhegy a kezünkben”, a vezérkari főnök, a biztonsági miniszter és a háttérvédelem parancsnoka mellett a tömeg is megindult csodát látni.

És 19 év után a Kotel kövei ismét hallhatták a sófár hangját, láthatták a katonák és civilek örömet.

És két héttel a háború befejezése után a Kneszet kimondta, hogy ijjár 28. Jeruzsálem napja!

Az újkori Izrael 69. és ezen belül Jeruzsálem újraegyesítésének 50. évfordulóján nem céloz az ünneprontás.

A józan ész mégis azt parancsolja, hogy felhívjam olvasóim figyelmét arra a kísérteties azonosságra, amely a korabeli és a napjainkban zajló Izrael-ellenes uszításban (mely alapjában véve nem más, mint estélyibe öltöztetett antiszemitizmus) fellelhető, és amelyhez egyforma intenzitással asszisztált és asszisztál a „művelt” nyugat.

Jeruzsálem nélkül nincs Izrael! És ezt az ellenség pontosan tudja. Ezért ott próbál ütni, ahol a legjobban fáj.

De függetlenül a történelmet meghamisító, az arab propagandát kiszolgáló szervezetek állásfoglalásától, függetlenül a világ különböző országai általi negligálásától, Jeruzsálem Izrael egy és oszthatatlan fővárosa volt, van, és marad az idők végezetéig.

BÉKÉT NÉKED, JERUZSÁLEM!!!

Leharblog

Heisler András: Izrael olyan, mint egy szerelem

Több ezren vettek részt a budapesti Szent István parkban tartott rendezvényen, amelynek kettős apropója volt: arra a vasárnapra esett lág báomer ünnepe, vagyis Akiva rabbi és tanítványai jorcájtja, s egyúttal megünnepeltük jom háácmáutot is, azaz az idén hatvankilenc éves Izrael Állam függetlenségének napját.

– Nagy boldogság ma itt együtt lenni veletek, és büszkén, közösen ünnepelni zsidóságunkat. Azt ünnepelni, hogy bármennyi tragédia történt is velünk, a zsidó közösség és Izrael állama él és virágzik, mi pedig büszkék lehetünk arra, hogy kik vagyunk – mondta köszöntőjében Jozsef Amrani, Izrael Állam Budapestre akkreditált nagykövete a budapesti Szent István parkban, ahol egész napos programsorozatot szerveztek lág báomer és jom háácmáut alkalmából.

Heisler András, a Mazsihisz elnöke ünnepi beszédében úgy fogalmazott: sokunk számára Izrael olyan, mint egy szerelem, hiszen a kapcsolatunk annyira intim vele, hogy képesek vagyunk meglátni legapróbb szépségeit, felfedezni minden titkos báját, miközben hibáit el tudjuk viselni. Mint mondta: Izraelhez, a fejlődéséhez, a küzdelméhez érzelmileg közel állunk, ami nem zárja ki, hogy a mi hazánk Magyarország, és szeretjük a hazánkat, mert számunkra mindennél szebb a magyar nyelv, ismerjük az ország történelmét, földrajzát, s büszkék vagyunk kultúrájára. Heisler András közölte: a kettős identitás nagy érték, de sokszor nem könnyű megélni, boldogságunkat sok minden zavarja, így az ismétlődő kettős beszéd vagy a Horthy-szobrok állítása. Az elnök kitért arra: jó lenne, ha magyar állampolgárokként olyan választási kampány elé néznénk végre, amikor a zsidó kártyát egyik fél sem kívánja kijátszani. Kiemelte: Izrael esetében a Közel-Kelet egyetlen demokráciájáról beszélünk, és büszkeséggel tölt el minket, zsidókat, hogy ez a csöppnyi ország már hét évtizede képes megvédeni magát. Izrael valójában hetven esztendeje háborúban áll, mondta az elnök, de ő maga bízik benne, hogy Erec története nem a háborúk, hanem a fejlődés, az építkezés, az innováció története.

A rendezvényen részt vett egy népes, tizennégy zsidó közösséget képviselő amerikai küldöttség az egyesült államokbeli Omahából. Vezetőjük, Zoe Riekes vázolta az általuk irányított Partnership Trip2-Gether programot, és méltatta azt az együttműködést, amelynek révén a világ különböző zsidó közösségei között szorosabb, erősebb személyes és szakmai kapcsolatok alakulhatnak ki.

A Szent István parkban az ünnepi rendezvény keretében fölépített a SimorÁg TánCirkusz, a Búgócsiga Zenede, a Naim diák klezmerzenekar, a Jack, a kábel együttes, a Béláim és a Hagesher, koncertet adott az Izraelből érkezett Shuli és férje, Moshe Dayan. A zenés műsorokon kívül volt kulináris bemutató

Steiner Kristóffal, a Barhesz Akadémián megtanulhattunk kalácsot sütni, sőt rendeztek kalligráfiai műhelyt is, és persze nem maradhatott el a hennafestés sem. A sátrak közt felfedezhettük a Massolit Books & Café standját, ahol magyar írók angol

nyelvű könyveiből válogathattunk, de ott volt a Múlt és Jövő Kiadó is, amely az ünnep tiszteletére 69 százalékos kedvezménnyel árulta kiadványait.

Szöveg és fotó: Kácsor Zsolt

Jom háácmáut a Várkert Bazárban

A magyar fél Izraelben szolgálatkész partnert talál, és sok függ Magyarországtól eltökéltségétől is, hogy megerősítse a gazdasági együttműködést és növelje a kereskedelmi és tudományos közös vállalkozásokat – jelentette ki Jozsef Amrani nagykövet az Izrael Állam megalapításának 69. évfordulóját ünneplő rendezvényen Budapesten.

– Izrael hatvankilencedik születésnapját ünnepeljük. Továbbra is a jövőbe tekintünk, fiatalon és élénken, bízva egy jobb holnapban, az együttélés, a béke, a jólét és az együttműködés reményében. Azok, akik Izraellel együtt vagy röviddel utána születtek, mindig elcsodálkoznak azokon a gyors változásokon, ahogy ez az ország aktív tagjává válik a nemzetek közösségének, leleményességével, kreativitásával és egy jobb jövőért való hozzájárulásával – mondta köszöntő beszédében Jozsef Amrani, Izrael magyarországi nagykövete azon az ünnepi rendezvényen, amelyet a budapesti izraeli nagykövetség rendezett a Várkert Bazárban.

A nagykövetség meghívására az eseményen több százan vettek részt a magyar zsidó közösség részéről, a politikai, a gazdasági és a kulturális életből, valamint a diplomáciai testület tagjai közül. Megjelent többek közt a Mazsihisz elnöke, Heisler András és a szervezet ügyvezető igazgatója, Kunos Péter, Medgyessy Péter volt miniszterelnök, Lampert Mónika volt belügyminiszter, Jecsenszky Géza egykori nagykövet, Szóts Géza volt kulturális államtitkár, Latorcai Csaba kiemelt társadalmi ügyekért felelős helyettes államtitkár.

Ünnepi beszédében Jozsef Amrani úgy fogalmazott: Izrael születése, a

Jozsef Amrani

vágyakozás története, a száműzés és a szenvedés története, a második világháború és a holokauszt borzalmai, a függetlenségi háború, illetve a világ zsidó közösségeinek közös áldozatvállalása és erőfeszítése tette lehetővé, hogy ez a csoda, Izrael Állama megvalósuljon. Szerinte nincs elég szó az államiságról, az elfogadásról és a legitimitásról való folytonos küzdelem történetének leírására, hiszen Erec felépítése kemény munka, rengeteg könny és vér árán, és sokak komoly áldozatvállalásával járt.

A nagykövet hangsúlyozta, hogy ez a fiatal ország oly sok mindenre lehet büszke: a tudományos eredményeire, az egyetemre és kutatóintézetekre, a gazdaságára és arra, hogy Izrael az innováció nemzete lett. Ennek titka Amrani szerint az önbizalomban és az állandó kihívásban keresendő.

A diplomata méltatta az Izrael és Magyarország közötti erős kétoldalú kapcsolatokat. Megemlítette, hogy a közelmúltban a Szentföldre látogatott a magyar külügyminiszter, hogy előkészítse az izraeli miniszterelnök első magyarországi hivatalos látogatását, amelyre még 2017-ben sor kerül. Közölte: a magyar fél a zsidó államban szolgálatkész partnert talál, és sok függ Magyarországtól eltökéltségétől is, hogy megerősítse a gazdasági együttműködést és növelje a kereskedelmi és tudományos közös vállalkozásokat.

A rendezvényen ezután közös koncertet adott a magyar InFusionTrio az ismert izraeli zenésszel, Amir Gwirtzmannal. Ezt Jozsef Amrani szimbolikusnak nevezte, mondván: bízik benne, hogy a magyar-izraeli zenei dialógus az egyre sokasodó párbeszéd részévé válik, és a különbségek fölött átívelve jobb világot terem.

K. Zs.

A hatnapos háború és a Hitközség

1967 júniusában tört ki a címben említett nevű háború. A Hitközség eleinte tanácstalanul állt a nem is annyira előzmények nélküli konfliktushoz. A Kossuth rádió híreit hallgatva megtudtuk: arab csapatok már Tel-Aviv utcáin harcolnak. A Szabad Európa szerint éppen fordítva: izraeli csapatok egyiptomi terpen nyomulnak előre. Talán mert később ez utóbbi bizonyult igaznak, a várost elborított plakátok (Izrael agresszor! El a kezekkel Egyiptomtól!) nem keltettek különösebb nyugtalanságot a Síp utca környékén, mivel az ÁEH a negyedik napon közölte, nem muszáj beszélnünk ebbe a dologba, s így ha a korabeli Új Életbe lapozunk, egyetlen szót sem (!) találunk e témáról.

A rövid, győztes hadjárat után megszülettek az első viccek. A Dob utca új neve A győzelem útja, a Klauzál tér Viktória tér stb. A sajtóban óriási propaganda-hadjárat folyt, majd néhány nap múlva maga Kádár János jelentette ki: megértjük azoknak az aggodalmát, akiknek rokonai élnek Izraelben, de azért mégis... stb. Azt a szót, hogy zsidó, egyszer sem ejtette ki, de mi ebből is értettük, hogy nem az izraeli arabok rokonaira gondolt...

Az, hogy a Goldmark Terembe meghirdetett műsorból törölték Händel: Izrael Egyiptomban c. oratóriumát, már igazán csak apróságnak tűnt.

(Részlet Kardos Péter Síp utcai kevert című könyvéből)

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Izrael

A központi statisztikai hivatalnak a függetlenség napja, jom háacmút alkalmából kiadott jelentése alapján az ország lakossága 8,7 millió, ami tízszerese a 69 évvel ezelőtti népességnek. 1948-ban 11,5 millió zsidó élt a világban, akiknek a 6 százaléka volt izraeli lakos. 2016-ban a zsidók száma 14,4 millióra növekedett, és 43 százalékuk él Erecben. Az izraeli lakosság 74 százaléka zsidó, az arabok aránya 21 százalék. Az elmúlt tizenkét hónapban 174.000 bébi született és 30.000 új bevándorló érkezett az országba. A halálesetek száma 44.000 volt. A zsidók háromnegyede már Izraelben született.

Évente tízezrek

Ausztria

Az Antiszemizmus Elleni Fórum civil szervezet közlése szerint 2016-ban 477 antiszemita incidens történt az országban, szemben a 2006. évi 465 esettel. Az adatok negatív változást jelentenek a tíz év előtti felméréshez képest. *Oskar Deutsch*, a bécsi zsidó hitközség elnöke kijelentette, hogy „a helyzet aggasztó”. A lakosság körében megerősödött az aggodalom, hogy a menekültek a biztonságot és a munkahelyüket veszélyeztethetik. Az elégedetlenség jele, hogy megnövekedett a szélsőjobboldali Szabadságpárt népszerűsége, amelyet egykori nácik alapítottak. A Szabadságpárt iszlámellenes, de taktikai okokból eltilti az antiszemizmust. *Amber Weinberg*, a fórum szóvivője hangsúlyozta, hogy „az idegengyűlölet egyre inkább elfoga-

Oskar Deutsch: a helyzet aggasztó

dottá válik az országban”. A rasszista provokációk megnövekedtek az interneten, a levelezésben, a tele-

fonüzenetekben, sőt az utcai feliratokon is. A 8,8 millió lakosú Ausztriában 12.000–15.000 zsidó él.

Oroszország

A szentpétervári nagyzsinaogában tartották „A zsidó könyv napját”, melyet sok száz érdeklődő keresett fel. A kiadók a könyvvásáron a vallási kiadványoktól a szépirodalmi és gyermekkönyvekig számos művet mutattak be. *Baruch Gorin*, a Knyizsnyiki kiadó igazgatója elmondta, hogy „a rendezvény fontos esemény, amely vallástól és nemzetiségtől függetlenül széles közönséget vonz. A zsidó irodalom iránti érdeklődés jelentős mértékben megnőtt.” A könyvkiállítás mellett judaisztikai előadások is elhangzottak és kerekasztal-beszélgetéseket tartottak. A szentpétervári zsidó hitközség szervezésében rendszeresen a nagyközönség számára is nyitott kulturális programok.

A szentpétervári nagyzsinaogóga

Indonézia

Az első zsidók a 19. század közepén érkeztek az akkor még holland gyarmati igazgatás alatt lévő területre. A második világháború előtt 3000 hittestvérünk élt az ázsiai országban, akik Európából és Irakból érkezett kereskedők leszármazottai voltak. A japán megszállás idején a zsidókat kényszermunkára kötelezték. *Hattie Ensel*, az Egyesült Indonéz Zsidó Hitközség (UIJC) elnöke szerint a 265 milliós, túlnyomó többségben muzulmán lakosú országban mintegy kétszáz zsidó él, többségük a Szulavézi-sziget (Celebesz) északi részén lévő Tondano és Manado városokban, toleráns környezetben, ahol szabadon gyakorolhatják vallásukat. Tondanóban található az ország egyetlen, jelenleg is működő zsinagógája. A Szurabájában lévő templomot Izrael-ellenes tüntetők 2013-ban lerombolták. Az indonéz törvények hat vallást ismernek el, amit a személyi igazolványban is feltüntetnek. A zsidó nem tartozik a bevett felekezetek közé.

A tondanói zsinagóga

foglalkozik. Elsősorban a fiatalok kívánják elhagyni az országot. Mintegy 4700 személy spanyol, illetve portugál állampolgárságért folyamodott, amit a két ország törvényei a szefárd gyökerek alapján lehetővé

tesznek. 2016-ban 2600 török zsidó kapta meg a spanyol állampolgárságot, 220 fő pedig Izraelbe távozott. A félelmet és a bizonytalanságot növeli, hogy a múlt évi puccskísérlet óta a kisebbségek a hatóságok egyik

Erdogan nem antiszemita, mégis sokan fontolgatják a kivándorlást

céltáblájává váltak. *Erdogan* elnök ugyan nem antiszemita, de rendszeresen Izrael elleni kijelentéseket tesz. A lakosság között és a médiá-

ban viszont növekszik az antiszemizmus. A 80 milliós országban mintegy 15.000 zsidó él.

Kovács

Talányok, remények, csodák

Kőszegen a holokauszt-emléknap alkalmából bemutatták a *Csillagom, Eszter* című színdarabot.

A talányok havában az ember sosem tudja, mire számíton. Így esett, hogy a hó csak úgy szakadt a Csillagom, Eszter premierjének napján. A Jurisicsvár besötétített lovagtermében a diák előadók a reményt jelképezték egy sötét korszakból. Ragyogtak a színpadon, de egy kis időre ők is telet hoztak.

Báthly Béla alpolgármester bevezetőjében elmondta, hogy 73 évvel ezelőtt pontosan ezen a napon próbált meg benyomulni az SS a varsói gettóba, akkor még sikertelenül. Ennek nyomán ez a nap lesz később Izrael Állam megalakulásának a napja is, örök emléket állítva a varsói felkelésnek...

A holokauszt magyarországi emléknapja pedig arra a napra emlékezteti az utókor, amikor az első gettókat létesítették Magyarországon. A talányok, borzalmak hetei, hónapjai következtek ezután. Mikor a lét a kérdés, az ember gyorsabban él. Főleg ha fiatal. „A zenés darabban bemutatott fiatalok a vész-korszak pillanataiban is mernek álmodozni, szerelmesnek lenni. Ugyanis a gyermekkor és a felnőtt lét határán van egy pont, ahol a nyomasztó törvényszerűségek kevésbé működnek” – mondja *Kummer Zsuzsanna* táncpedagógus, a darab koreográfusa és egyik rendezője.

A nézőt egy fehér angyal – mint egy, a kinti viharból beszökött hópehely – a szárnyára veszi és könnyed táncal egészen 1944 októberéig repíti, majd leejti egy rettegésben élő zsidó család padlójára. Mikor kedve támad, újra és újra felkapja, néha a táncos angyalok karát, a Kummer Táncgyeget tagjait is segítségül hívva. Az ismert zsidó dallamokra épülő gyönyörű koreográfia üde színfolt a borús történelmi szalon. A reményt közvetíti: hiába vannak falak közöttünk, a zene nyelvét mindenki ugyanúgy érti, s együtt érzi a szívvel jövő mozdulatokat. A másik reménysugarat Eszter jelenti, a zsidó család lánya, akit a nézők úgy követnek, mint a csillagot a napkeleti bölcsék. Am Eszternek magának is három talányt kell megfejtenie, hogy el tudjon igazodni, és túl tudja élni a várhatóan bekövetkező tragédiát: családjá és szerelme elvesztését. Ez a három találós kérdés képezi a történet magját is, amelyről ha lefejt a héjat, megtalálja a szerelem és a szenvedés értelmét.

Németh Péter, a történet írója és *Kummer Zsuzsanna* közös rendezése érzékeny asszociációkkal tárja eléink mind a múlt örök aktualitását, mind a mai „lét-kérdés” egyik legfontosabb összetevőjét: a „mátság” építette gátak lebontását, áthidalását. A különbözőség és meg nem értettség miatti félelem vagy gyűlölet ugyanilyen fejbéli és valós falakat emelt és emel a történelem során. A darabban az Aranyhíd EGYMI és más szombathelyi gimnáziumok diákjai együtt szerepelnek. Elfogadás nélkül a közös munka nem jöhetett volna létre.

A rendezőpáros szeretné megmutatni a 613 Vas megyei elhurcolt gyermek emlékére készült darabot.

Lássák: hogyan lehet a szerelemben testvérekké válni, és jutni ezáltal olyan erőhöz, amely még a börtön rácsait is átszakítja. S ne csak lássák, hallják is: azok, akik nem hallhatják. Az angyal jelbeszéddel adja át az énekeket, hogy ne csak sokan, de mindenki megértse. Hogy ez egyszer találgatni senkinek ne kelljen, s kapjuk készen a csodát.

Petovári Anna

(A cikk szerzője a szombathelyi ELTE Bolyai János Gyakorló Gimnázium végzős tanulója.)

Köszorúzással emlékeztek meg *Fényes Adolf*, a kiváló magyar festő kecskeméti szülőházánál születésének 150. évfordulójáról. Az eseményen megjelent *Mák Kornél* és *dr. Szeberényi Gyula Tamás*, Kecskemét város alpolgármesterei és *prof. dr. Grósz Andor*, a Kecskeméti Zsidó Hitközség elnöke, a Holokauszt Emlékközpont Kuratóriumának elnöke.

IZRAELI SZÍNES

Sábbati stresszoldó

A jeruzsálemi Halachikus-Tudományos Technológiai Intézet rabbijai megállapították, hogy a pörgettyű nem sérti a sabbati törvényeket, kivéve, ha lámpák is vannak rajta, melyek működésbe lépnek a pörgettyű mozgásával, számolt be a hírről a ynet.

A tenyérszerű méretű játék működése, mely úgy pörög, mint egy propeller, nem igényel áramot.

Ugyanakkor az intézmény azt javasolja, hogy a gyerekek ne vigyék magukkal a pörgettyűt a zsinagógába sabbatkor, „nehogy megsértsék a hely szentségét, és mindenképpen óvatossá kell lenniük, hogy ne játsszanak az imák és tóraolvasás közben”.

A rabbik azt is elmondták, hogy jó lenne, ha a gyerekek a tanórákra se vinnék magukkal, mert a pörgettyűzés „tiszteletlen és megvetendő viselkedés a tananyaggal, a rabbikkal és a tanárokkal szemben”.

A stresszoldó pörgettyű feltalálóját egy izraeli út inspirálta a 80-as években, az első intifáda idején, amikor látta, ahogy a palesztin gyerekek kövekkel dobálják a rendőröket. Úgy gondolta, hogy egy stresszoldó játék talán lenyugtató és távol tartaná a gyerekeket az erőszakos cselekedetektől.

Új Kelet online

Egyre népszerűbbek a kézműves sörök

Izraeli kézműves sörök gyakorlatilag nem léteztek az ezredfordulókig. Napjainkban azonban már több mint 100 fajta kapható. Különlegességük, hogy a hagyományos maláta és komló összetevőkön túl helyi alkotóelemeket, például mentát, rozsmaringót, datolyát, maracuját, mangót és citromfűvet is tartalmaznak. Ünnepi alkalmakra is készülnek különleges izraeli sörök. Ros hásanákor a legnépszerűbb ízesítés a gránátalma.

Míg a borkészítéshez szükséges szőlő megterem Izraelben, a sör alapösszetevői nem őshonosak. A sörfőzők még a felhasznált vízre is odafigyelnek annak érdekében, hogy valami egyedülállóssá váljon. Ez sikerült is, hiszen több nemzetközi díjat nyertek már.

Izraelben csak 14 liter sört fogyaszt a lakosság éves szinten. Csehországban 150 liter, Németországban 110 liter, Magyarországon pedig 72 liter. Az izraeli sörfogyasztás tehát messze elmarad a nemzetközi élményektől, a kézműves sörök és a népszerű „sörbázisok” azonban változatosabbá teszik az izraeli gasztronómiát, és hozzájárulnak a gazdaság és a turizmus fejlődéséhez is.

Izraeli Nagykövetség

Trump a Közel-Keleten

A cím nem tévedés. Az újonnan megválasztott amerikai elnök első külföldi útjának összegzésekor nem szorítkozhatunk kizárólag az Izraelben tett látogatására.

Útja első részéről mindenképpen elmondható, hogy történelmi jelentőséggel bír. Ez több okból is igaz.

Igaz azért, mert az Államok elnökeinek sorában ő az első, aki fordít

tott a „szokásjogon”. Elődei a választási időszakot használták izraeli látogatásra, majd miután – ígéreteik hatására – választást nyertek, elnöként első útjuk az „olajkúthoz” vezetett.

Igaz azért is, mert első útján – szöveg ellentétben Obamával – ötven szunnita arab ország meghatározó politikai személyiségét a terror elleni harcra hívta szövetségbe. Azzal, hogy az ISIS-t, az al-Kaidát, a Hezbollaht és a Hamaszt terrororganizációk minősítette és leszögezte, hogy a terrort minden eszközzel ki kell irtani bolygónkról, tulajdonképpen nagyon kemény üzenetet fogalmazott meg Irán felé.

Trump elnök Izraelbe érkezését komoly találgatások előzték meg. Mivel előzetesen tudni lehetett, hogy az ő célkitűzései között is előkelő helyen szerepel az izraeli-palesztin konfliktus rendezése, a többség tartott attól, hogy ismételen szankciók tömegét önti a nyakunkba, hogy egyoldalú megközelítéssel kizárólag Izrael, annak „telepespolitikáját” nevezi meg a béke akadályának, és kategorikusan állást foglal a kétállami megoldást illetően.

Egy kisebb csoport úgy vélte, hogy Trump jön-lát és „győztünk”. Egy még ennél is kisebb csoport, a „fanyalgók” tábora pedig kizárólag az USA elnökének külső megjelenésével volt elfoglalva.

A józan többség, amely a pillanatnyi történésektől és pártoktól, politikai hovatartozástól függetlenül szemlélte az eseményeket, valamint odafigyelt az amerikai delegáció előzetesen eljuttatott szavaira, tudta – mert mondták is –, hogy ez a látogatás tájékozódó jellegű, vagyis helyszíni terepszemle. Így a várva várt bejelentés elmaradása – az USA nagykövetségének Jeruzsálemben történő áttelepítése és ezzel Jeruzsálem mint Izrael fővárosa hivatalos megerősítése (elfogadása 1995-ben megtörtént) – nem okozott túlzott csalódást. Világosan tudomásunkra hozták, hogy erről döntés csak az elnöki körút végén, az Államokba történt visszatérés után születik.

Trump elnök izraeli látogatásába minden belefért, ami 28 órába egyáltalán beleférhet, és ezt összegezve megállapítható, hogy a hangulat kifejezetten felszabadult volt.

A különböző helyszíneken elmondott beszédei egyértelműen azt sugallták – és ennek záróbeszédében maga is hangot adott –, hogy ő személy szerint és az Egyesült Államok is mindig Izrael és a zsidó nép barátja, szövetségese volt, és az marad a jövőben is. Hozzátette, hogy Amerika mindig is a helyén volt ebben a kérdésben, az Obama-adminisztráció siklott mellékvágányra.

Az Izrael Múzeumban elmondott beszéd eddig nem tapasztalt melegsége, „zionista” hangvétele is ezt igazolta.

Közel-keleti látogatása során az amerikai elnök alig fogalmazott meg konkrétumot, amit viszont igen, annak súlya van.

Ezek közül az egyik a már fentebb említett összefogás a terrorizmus ellen, a másik, mely lényegében ehhez kapcsolódik, a Palesztin Hatóság elnökével, Mahmúd Abbással Betlehemben folytatott megbeszélés során elhangzott figyelmeztetése, mely szerint „a béke nem vethet gyökert ott, ahol a terrort támogatják”.

Mint üzletember, a szaúdi tanácskozás során egy közel 500 milliárd dolláros fegyvereladási szerződést kötött, mely egyrészt jó az amerikai gazdaságnak, másrészt – mivel nagy mennyiségű és a legmodernebb eszközökről van szó – alapvetően megváltoztatja a Közel-Kelet stratégiai arculatát Izrael kárára.

Mivel a széles közvélemény a négyesemközti tárgyalásokon elhangzottokról közvetlenül nem érte

sül, így azt majd a történések tükrében lehet visszakövetkeztetni.

Leharblog

Eddig ismeretlen pillangófajt fedeztek fel

(MTI) Egy eddig ismeretlen pillangófajt azonosított Izraelben egy orosz biológus – értesült a Haarec című izraeli újság honlapja.

Vlagyimir Luktanov, a szentpétervári zoológiai intézet entomológusa és evolúciós biológusa véletlenül bukkant a fekete pettyes narancssárga lepkefajra egy sípályán a Hermon-hegyen, Izrael északi részén, és maga is meglepődött, hogy a *Melitaea acentriana* elnevezett pillangó eddig ismeretlen volt a tudomány számára.

„Emberek ezrei figyelték meg, és sokan le is fényképezték ezt a csodálatos, színes pillangót, mégsem vette észre senki, hogy egy különálló fajról van szó” – nyilatkozta Luktanov.

Ez azért történhetett meg, mert senki sem nézte meg alaposabban a szaporodószervét, és azon kívül éppen úgy néz ki, mint egy eddig is ismert faj, a *Melitaea persea*.

De Luktanov – ahogy a Comparative Cytogenetics című szaklapban leírta – tanítványaival 2012-ben alaposan tanulmányozta az izraeli lepkefajtaikat, és felfigyelt a különösségére.

A Hermon-hegyen talált hím lepkék nemi szervei egészen másként néztek ki, mint perzsa rokonaiké, és Luktanov *Aszja Novikova* nevű diákjával közösen megállapította, hogy egy új fajról van szó, amely Izrael mellett Szíriában és Libanonban is honos.

A *Melitaea acentriana* Luktanov szerint valószínűleg két másik lepkefaj hibridjeként alakult ki, ami a növényeknél régóta ismert folyamat, és a tudósok újabban a lepkéknél is megfigyelték. Az újonnan felfedezett fajnál azonban ez igen régen, 1,6 millió évvel ezelőtt történhetett meg a DNS-vizsgálatuk alapján.

Izrael területén utoljára 109 évvel ezelőtt azonosították korábban ismeretlen pillangókat.

Vegánbarát város

Sokan nem tudják, de Izrael nagy vegán közösség otthona. Az ország teljes népességének mintegy 5 százaléka hagyja ki az állati eredetű ételeket az étrendjéből.

Köszönhetően a változatos és gazdag izraeli gasztronómiának és az ország adottságaiból származó természeti kincseknek (gondolunk itt a különféle zöldségekre, gyümölcsökre), a közel négy százötvenezer vegetáriánus is bőségesen megtalálja a maga számára azokat az ételeket, amelyek kielégítik gasztronómiai szükségleteit.

Az ország városai közül kiemelkedik Tel-Aviv, ahol a legtöbb vegán étrendet követő él a teljes lakosságot

tekintve. A legkiemelkedőbb éttermek számukra a perzsa konyha ízeit követő Zakaim étterem, a remek vegetáriánus reggelivel szolgáló Anastasia Kávészó, vagy éppen a világ első grúz vegetáriánus étterme, a Nanuchka.

A tizenkét leginkább vegánbarát várost tartalmazó lista élén Los Angeles végzett a második Melbourne és a harmadik Taipei előtt. A negyedik Toronto, az ötödik pedig Berlin lett.

Tel-Aviv megelőzi a listán Portlandet, Csiangmajt, Londont, New Yorkot, Varsót és az indiai Csennait is.

VALLÁSI ROVAT

Levél barátomnak

Motó: „Nem érdekel, hogy nem hiszel Istenben. Attól, hogy te nem hiszel benne, Ő köszöni, nagyon jól megvan. Ha viszont Ő nem hisz benned, akkor bajban vagy.”

Kedves Barátom!

Már régóta nem hallottam rólad. Tudom, azt kérte, hogy ne is vitázzunk a hitről, mert semmi értelme, parttalan a vita, úgysem hallgatjuk meg egymás érveit. Magamnak azonban mégis fontos, hogy lássam leírva a saját érveimet, hogy pontosan tudjam, miben és miért hiszek, ezért most kivételesen itt írok neked – és magamnak. Remélem, megbocsátod.

Tudom, téged nem győz meg, hogy a természet milyen nagyszerű és sokszínű. Ebből számodra nem következnek, hogy az alkotója szükségszerűen intelligens lény legyen. Az evolúció elmélete számodra elegendő magyarázat arra, hogy génjeinkben összetettebb „program” fut, mint bármelyik valaha is megírt számítógépes szoftver.

Abban sem hiszel, hogy a zsidó nép isteni kinyilatkoztatás üzenetét hordozza évszázadok óta. Egyetlen más vallás sem áll elő ilyen történettel, melyben az isteni megnyilvánulásnak több millió tanúja volt: az egész nép ott állt az elbeszélés szerint. (Sok más vallásban egy különleges, kiválasztott személy, egy próféta hozza el az isteni üzenetet a sokaságnak.) Engem ez meggyőz arról, hogy nem lehet a történet utólagos hamisítvány, hiszen hogyan is lenne lehetséges utólag beadni a leszámazottaknak, hogy az őseik részesültek egy kinyilatkoztatásban, melyről ők soha nem is hallottak?

Elfogadom, hogy számodra mind a világ létrejötte, de még a zsidó nép Egyiptomból való kivonulása is túlságosan a régmúltba vész ahhoz, hogy bármi biztosat hihess róla, hogy az egész életedet erre a meggyőződésre alapozad. Azt is megértem, hogy Bölcséink azon érvét is visszautasítod, hogy lelke mélyén minden ember tudja, érzi, hogy van Isten, és csak a saját érzelmei, vágyai okozzák azt, hogy megpróbálja letagadni, mert ezáltal felszabadíthatja magát attól a sok, kellemetlennek tűnő kötelezettségtől, amelyekkel a valóság életmód leterhelne (vö. Bráchtot 12b). Megértem, hogy hasonló magyarázatot te is tudsz mondani, amivel egy ateista érvelhet: hogy a hívők szintén saját érzelmeiket vetítik ki egy általuk elképzelt istenségre, mivel rosszul éreznék magukat egy teljesen magára hagyott, sodródó, véletlen világban.

Azonban az meglepett, amikor régebben azt említetted, hogy a lélek létezésében sem hiszel, hiszen az tudományos eszközökkel nem mérhető, nem mutatható ki. Miért is kellene külön létezőnek nevezni az elménk képzelgéseit, az idegpályák által továbbított érzelmeiket, gondolatokat? – kérdezted. Pedig szerintem a lélek létezése is egy lehetséges út, melyen keresztül Istent felismerhetjük. Az a világ, ahol a lélek látható, mérhető és észlelhető, ugyan túl van a mi érzékzerveinken, de mégis adódik lehetőségünk arra, hogy kapcsolódjunk ehhez a világhoz. És ha ezt meglátjuk, rájöhetünk, hogy a fizikai világ nem minden. Ahogy az angol közmondás mondja: there is more than meets the eye (szó szerint: több van, mint ami a szemmel találkozik).

Hogy miért gondolom azt, hogy létezik a lélek? Hogy miért hiszek abban, hogy egy olyan világban van, aminek megvannak a saját törvényszerűségei, éppúgy, ahogyan a fizikai világnak? És miért hiszem el, hogy azokat a törvényszerűségeket a zsidó hagyomány ismeri? Egyszerű: mert látom a működésüket megvalósulni a gyakorlatban. Használok a rendszert minden nap, és működik. Nem csak arról van szó, hogy a zsidóság megígéri: ha betartod a törvényeit, akkor a halál után majd jutalmat kapsz ezért. Persze ha ez lenne az egész, akkor akármit is mondanánk, hiszen ki tudná ellenőrizni, ki tudná megcáfolni? Ezért csupa olyan dologról szeretnék ma írni neked, amiket itt, ezen a világon, ki lehet próbálni a gyakorlatban.

Az egyik ilyen dolog, amit úgy hívunk, hogy jécer hárá (rossz ösztön). Ez egy olyan angyal, ami direkt azért lett megteremtve, hogy rossz tanácsokat sugjon az ember fülébe, hogy próbára tegye, ezáltal erősítse őt. „Nem követ el bűnt az ember, csak ha egy bolondság lelke szállja meg” – írja a Talmud (Szotá 3a). Hogy miért más ez, mint ha azt mondanánk, maga az ember csinálja a bűnt? Azért, mert ezek a gondolatok kívülről jönnek. Semmi közülük nincsen az ember saját személyiségéhez. Éppen ezért nem lehetetlen leküzdeni őket, ha csak az ember átgondolja: „ezt valóban én akarom így, vagy a jécer hárá sugja? Van ennek egyáltalán értelme?” Ezért írja a Talmud, hogy amikor az idők végezetén látni fogja minden ember a jécer hárá, a gonoszok sírni fognak: hogyhogy nem voltunk képesek legyőzni ezt a vékony hajszálát? (Szuká 52b)

Más esetekben azért viselkedünk helytelenül, mert a probléma a saját „készlülékünkben” van. Ellentétben az előző esettel, ennek már nagyon is komolyan köze van a saját személyiségünkhöz, múltunkhoz. Ezért aztán egészen másként is kell reagálnunk az ilyen helyzetekben. Ezek a midák, azaz tulajdonságok, pl. harag, irigység, büszkeség, lustaság, vágyakozás, gyűlölködés stb. Ezeknek is megvan a maguk „spirituális mechanikája”: induláskor kapunk egy készletet, hogy melyikből milyen mértékkel rendelkezünk (a midá héberül szó szerint mértéket jelent), és az életünk folyamán tudjuk őket egyik vagy másik irányba erősíteni vagy gyengíteni. Egyszerűnek hangzik, de messzemenő következményei vannak: az embernek fel kell ismernie saját magában, hogy milyen területeken vannak kiemelkedően jó és kiemelkedően rossz tulajdonságai. A jókat tudatosan kamatoztathatja, a rosszakról fokozatosan leszoktathatja magát. Például ha valaki gyakran panaszkodik, és nem törődik vele, hagyja elfajulni, fokozatosan átsapathat klinikai depresszióba is. De ha nem jut el ideig, akkor is folyamatosan rombolja saját magát és a környezetét. Ha természetes hajlama van a másokra való odafigyelésre, akkor ezt a tulajdonságát a tökélyre fejlesztheti, és lényeges változást érhet el a saját környezetében, boldogabbá teheti az embereket maga körül.

Ezek a dolgok nagyon is valóságosak, hétköznapiak. Arról szólnak, hogy itt, ezen a világon, hogyan élhetünk egészen másfajta életet, ha tudatában vagyunk annak a világnak, amit nem látunk, ahol a lelkünk van. És persze mind ez csak a kezdet, az alapok – a konkrét használat külön edzést és kiképzést igényel, ami részletesen ki van dolgozva a zsidó hagyományban. Ez nem helyettesíthető pszichológiával vagy önségítő könyvek olvasásával. Ha ugyanis már eljutunk odáig, hogy felismerjük, létezik ez a világ, ami túl van a fizikain, és megértjük, hogy ez csak úgy létezhet, ha van egy Teremtője, akkor szükséges, hogy ennek a világnak a megismerése és használata is úgy történjen, ahogyan azt a Teremtője akarja. Márpedig azt, Ő hogyan akarja, már elmondta, megosztotta velünk: átadta a zsidó népnek a Tóráját, melyet azóta is őrünk és ápolunk.

Ha felismertük ennek a láthatatlan rétegnek a mindennapi életünkre gyakorolt hatását, akkor ez a felismerés elvezethet minket odáig, hogy a Tóra minden tanítását a magunkénak érezzük és kövessük – ha komolyan gondoljuk.

Szántó-Várnagy Binjamin
binjamin.hu

Konrad Morgen SS-bíró
furcsa története

Konrad Morgen (1909–1982) SS-bíró kivégeztetett korrupt koncentrációtábor-parancsnokokat. Még Adolf Eichmann is bíróság elé állította volna, ha nem akadályozták meg benne.

1943 őszén a német vámműgy figyelmét felkeltette egy nyugtalanító csomag: Auschwitzból érkezett a súlyos küldemény. Felbontották: három hatalmas, színaranyból öszezgyűrt aranygömböt tartalmazott. A szokatlan pakk feladója a tábor szanitéce, a címzett pedig a felesége volt. Mivel az SS által elkövetett törvénysértések esetében az SS-bíróság volt az illetékes, a kínos ügyet Konrad Morgen nemzetiszocialista bíróra szignálták ki.

Morgen, az akkoriban 34 éves jogász, a náci Európát behálózó táborrendszerében előforduló bűnözés valamennyi formájának szakértője és az ezzel kapcsolatos perek bírója volt.

De a fent említett elképesztően értékes fogás – a rendkívüli tisztaságú és mennyiségű arany – nagyon meglepő és szokatlan formája volt a bűnözésnek. Auschwitzban ehhez hasonló bűncselekmény addig még nem fordult elő. A bíró számítása szerint több ezer meggyilkolt ember fogaranyáról lehetett szó, az összegyűrt aranygömbök hihetetlen súlyából kiindulva.

– Hogy természetes halállal haltak-e meg az áldozatok? – ismételte meg a kérdést Morgen a háború utáni frankfurti Auschwitz-per tárgyalásán 1964-ben. – Auschwitzban az emberek nem természetes módon haltak meg, ott meggyilkolták őket – jelentette ki tanúként tett vallomásaiban.

Ezeknek a súlyos aranygolyóknak köszönhetően értette meg Morgen bíró, hogy az akkoriban ismeretlen Auschwitz a világon valaha létező legnagyobb, embereket megsemmisítő gépezet színhelye. Megrázó felfedezés volt – vallotta be a háború után.

Saulusból Paulusszá változott a bíró? A meggyőződéses SS-tiszt ellenzte az emberek tömeges megsemmisítését? – teszi fel a kérdést Herlinde Pauer-Studer bécsi filozófia-professzor és New York-i kollégája, J. David Velleman hét éven át közösen írt és értelmezett Morgen-életrajzukban. A könyv szerzőit elsősorban a főhős erkölcsi dilemmája érdekelte: túl mélyen integrálódott egy igazságtalan rendszerbe, de mégis végig abban a hitben élt, hogy ő az igazságért harcol.

Ami furcsa az egész történetben, az az, hogy Morgen hasonló szenvedéllyel állt ki az SS „morális tisztasága” mellett is, amit Heinrich Himmler, az SS vezetője ismételtette, ha emberei újabb brutális cselekményt követtek el.

Morgen egyszerű családból származott: édesapja mozdonyvezető volt. Még joghallgatóként, 1933 márciusában lépett be az SS-be. A náci számára a Schutzstaffel (Védosztag, SS) a mozgalmi elit csúcsa volt. 1939-ben Himmler külön bíróságot hozott létre számára, hogy szükség esetén meg tudja menteni őket a Wehrmacht igazságszolgáltatásától, például háborús bűn elkövetése miatt. Bár az SS-bírnaknak az érvényes katonai büntetőjog alapján kellett ítélniük, a szervezet különleges értékrendszerét – úgy mond a hűséget, a tisztességet, a becsületet – figyelembe véve hozták meg az ítéleteket.

Hogy mit is értett ez alatt Himmler, azt az SS-csoportvezetők előtt tartott hírhedt poznavi beszédében fejtette ki. Olyanokat mondott, hogy az SS-nek minden joga megvan ahhoz, hogy zsidókat öljön, ahhoz viszont nincs joga, hogy akár csak egyetlen bundát, órát, márkát, cigarettát vagy bármi mást eltulajdonítson tőlük.

Morgen 1941. január 1-jén segéd-bírói beosztást kapott a krakkói SS és Rendőrségi Bíróságon. Az első nagy ügye a Waffen-SS csapatgazdarsági raktárfőnökének, Georg von Sauberzweignek a pere volt. A tiszt

Konrad Morgen.
Saulusból Paulusszá vált?

– saját részére, haszonszerzés céljából – nagy mennyiségben értékesített elkobzott árut. Morgen ezért őt és tettestársait halálra ítélte és ki is végeztette.

Morgen bíróként sokkolóan kemény tudott lenni – írják életrajzírói. De hasonló jellegű büntettek miatti halálos ítélet az SS és a rendőrség ügyeiben gyakran előfordult.

Morgen több mint 700 korrupciós, sikkasztási és gyilkossági perben ítélezett. Nagy nevek esetén sem riadt vissza a kemény büntetésektől, de egykettőre le kellett vonnia a tanúságot, hogy az SS-vezetés egyre gyakrabban korlátozza az ítélet szigorát. Egy idő után áthelyezését kérte Norvégiába. Csaknem koncentrációs tábori fogság lett ennek a kiszárlási próbálkozásnak a következménye, de végül felettesei úgy döntöttek, hogy inkább a keleti frontra küldik katonának. Fél év múlva viszont utánanyúlt Himmler, visszahelyezte az SS-igazságszolgáltatáshoz, mert szükség volt rá a koncentrációs táborok bünszövetkezetekének felderítéséhez és szankcionálásához.

Nem sokkal ezután – több más SS-tag bűnösségének kivizsgálása mellett – Karl Otto Koch, a korábbi buchenwaldi táborparancsnok után nyomozott Morgen nagy mennyiségű, a foglyok tulajdonát képező, értékes arany- és egyéb tárgyak elsikkasztása miatt. Az első nyomozást Himmler leállította, mert már egyetlen tanú sem volt az élők sorában, Koch valamennyit megölette. Morgen ennek ellenére folytatta, és megállapította, hogy a majdaneki koncentrációs tábor vezetője súlyos bűnöket követett el. Végül letartóztatták Kochot, és nem sokkal a háború befejezése előtt ki is végezték. Morgen, az SS-bíró, 1943 novemberében Majdanekbe utazott. Az „aratóünnepségnek” nevezett akció keretében negyven ezer zsidót lőttek agyon ebben a táborban! Morgen letaglózva tekintette meg a tömegsírokat.

De még jobban megdöbbentette első auschwitzi látogatása, ahol a három súlyos aranygömb esetét kellett kivizsgálnia. Végigvezették a gázkamrákon és a krematóriumon. A létesítmények megtekintése végén az őrszobába mentek, ahol részeg SS-férfiak díványokon heverve várták. Hatalmas szállodai tűzhelyen

krumplilángos készült, öt fiatal lány sürgött-forgott körülöttük. Csodálatos keleti szépségek, valószínűleg zsidó lányok voltak, telt keblük, tüzes szemük – kacér civil öltözetben, nem rabruhában. Éppen szolgálták fel a lángost „pasáiknak”, aggódva kérdegetve, kérnek-e még rá cukrot. Alig hitt Morgen a szemének, majd megtudta, hogy „a férfiak mögött néhez munka van: több transzporttal kellett végezniük éjszaka”. A meggyőződéses SS-tiszt Morgen számára ez a jelenet csapata morális lezüllesének jelképe lett, Szodoma és Gomora vétkei együttesen.

Morgen vádat emelt az auschwitzi Gestapo főnöke ellen a táborban előforduló önkényes agyonlövészek miatt. Nyomozott az auschwitzi parancsnok, Rudolf Höss ellen is, aki egy cseh foglyonóval folytatott viszonyt. Sőt, Adolf Eichmann is bíróság elé akarta állítani értékes gyémántok eltulajdonításának vádjával, de a három említett személy közül egyiket sem büntették meg.

A könyvet ismertető, a Spiegelben megjelent cikk szerzője felteszi a kérdést, vajon Morgen tényleg a holokauszt ellenzője volt-e. Néhány tény gondolkodásának megváltozására utal, sok esemény viszont ellene szól. Bár hatalmas befolyású ellenségeket szerzett magának az SS vezetésében, de békén hagyták a háború végéig. Soha nem lázadt a náci SS tevékenysége ellen, lelkiismerete nyugodt volt pogromok és kivégzések hallatán, csak amikor az emberirtás ipari méreteire eszmélt rá, akkor lehetett nála bizonyos mértékű elhatárolódást tapasztalni. Sem a politika, sem pedig a politikai igazságszolgáltatás nem érdekelt. Erős erkölcsi érzékenységgel rendelkezett ugyan, de ezt csak szűk keretek közt juttatta érvényre.

A svájci Raphael Gross történész írt róla egy tanulmányt, amiben az áll, hogy a nemzetiszocialista időkben nem találtak Morgen esetében olyan bizonyítékokat, amelyek az ellenállására engedtek volna következtetni. A fent említett két életrajzírója viszont úgy véli, hogy Morgen kezdetben kizárólag a korrupcióra koncentrált, de elért egy fordulópontot, ami számára mély krízist jelentett: szemtanúja lett Auschwitz működésének. Vesztegetést ment kivizsgálni, és gázkamrába ütközött. Elhatározta, hogy utánajár a bűnöknek, és az elkövetőket korrupcióval és gyilkossággal fogja vádolni.

Herlinde Pauer-Studer és J. David Velleman a bíró morális életrajzában tekintik művüket.

A háború végén Morgen amerikai fogságba esett. Több nemzetiszocialista perben tanúként hallgatták ki. 1948-ban az arra illetékes bizottság „náciatlantotta” (Entnazifizierung) Konrad Morgent, aki még 1945 januárjában is azt írta menyasszonyának, hogy Heinrich Himmler nagy ember volt.

Fordította és összeállította:
Benyó Marianna

Felhasznált irodalom:

- Herlinde Pauer-Studer – J. David Velleman: *The Conscience of a Nazi Judge*. 2015th Edition, Kindle Edition
- Herlinde Pauer-Studer – J. David Velleman: *„Weil ich nun mal ein Gerechtigkeitsfanatiker bin”*: *Der Fall des SS-Richters Konrad Morgen*. 10. April 2017, Suhrkamp
- Martin Doerry: *Der sonderbare Fall des SS-Richters Konrad Morgen*. *Der Spiegel* 16/2017, 128–130. oldal
- Barbara Toth: *Falter* 15/2017 vom 14.04.2017, 12. oldal

APRÓ- HIRDETÉS

VEGYES

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tél.: 226-4109.

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITA-PHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrigzés minimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.dr.viragdent.hu és www.mini-implantatum.hu

Tóthné Húvös Katalin fogtechnikuskemester. Fogorok, hidak készítése, javítása soron kívül. Fogszabályozó, fogfehérítő. Fogászati háttér biztosított. Szolid árak. Mozgáskorlátozottakhoz hához megyünk. Hétfői ügyelet. 1013 Bp., Krisztina krt. 51. fszt. 1. Déli pályaudvarhoz közel. 06-30-222-3016, 06-1-356-9372.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammut I.-ben (III. em. 312-es üzlet), a II., és a VI. kerületben. Messinger Miklós, 06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Eladó és kiadó ingatlanokat keresünk! Budapesti Ingatlanközvetítő Kft. 06-1-200-4972.

Idős személy gondozását vállalom itthon és külföldön. 06-20-229-9579.

Szakképzett ápolónő éjszakai ápolást, gondozást vállal. 06-20-388-9935.

Eladó eredeti halasi csipkegyűjtemény magánkézből. 06-1-368-3482.

MAGÁNYOMOZÁS

FELSŐFOKON!

***

KOBA

DETEKTÍVIRODA:

06-70-647-7766,

www.kobadetektiv.hu

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek

Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihiz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk

intézkése a 06-(1)-767-8262-es

számon.

Szedés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mondai Kft., www.mondai.hu

Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Mártír-istentiszteletek 2017

Június 11.		
Balassagyarmat	11.00	temető
Szécsény	11.00	temető
Révkörmáram	10.30	temető
Kiskunhalas	11.00	zsinagóga
Kecskemét	15.00	temető
Nyíregyháza	10.00	városi rendezvény, zsinagógánál
	11.00	temető
Székesfehérvár	11.00	temető
Kápolnásnyék	15.00	temető
Kiskőrös, Kecel, Soltvadkert	15.00	Frankel L. úti zsinagóga
Nagygyenyér	17.00	Emléktábla

Június 18.		
Sárbogárd	16.00	temető
Salgótarján	11.00	temető
Nagykátán	10.30	temető
Tata	10.00	temető
Tatabánya	14.00	temető
Esztergom	11.00	temető
Miskolc	11.00	temető
Zalaegerszeg	9.00	volt gettó, vasútállomás, emléktábla
	10.30	volt zsinagóga
	12.00	temető

Június 25.		
Békéscsaba	15.00	zsinagóga emlékfal
Szolnok	14.00	zsinagóga
Sátoraljaújhely	14.00	temető
Cegléd	9.30	kis zsinagóga
Nagykőrös	11.00	zsinagóga
Győr	11.00	temető
Kaposvár	11.00	temető
Veszprém	10.00	városi emlékmű
Szeged	10.00	holokauszt-emlékoszlop
	11.00	zsinagóga
Dombóvár	14.00	zsinagóga
Gyöngyös	10.00	temető

Június 27. keddi!		
Vác	10.00	zsinagóga

Július 2.		
Jászberény	11.00	temető
Karcag	11.00	temető
	12.00	zsinagóga
Pécs	10.00	temető
Sopron	11.00	temető
Gyula	12.00	temető
Tapolca	13.00	volt gettó fala
	14.00	temető
Szombathely	11.00	zsinagóga, Batthyány tér
Debrecen	10.00	Monostorpályi úti temető
Jánoshalma	11.00	zsinagóga
Keszthely	11.00	zsinagóga

Július 9.		
Szekszárd	10.30	Művészetek Háza
Soroksár	9.15	temető
Pesterzsébet	10.15	temető
Csepel	11.30	temető

Július 16.		
Újpest, Pestújhely, Rákospalota	18.00	zsinagóga
Pápa	16.30	zsinagóga

A további időpontokat folyamatosan közöljük. Kérjük olvasóinkat, hogy az időpontokat, helyszíneket rendszeresen kísérjék figyelemmel, mert változás lehetséges.

Hírek, események röviden

– **A szolnoki hitközség** a közeljövőben megnyíló múzeumához keresi olyan felajánlókkal a kapcsolatot, akik Szolnokról és környékéről elszármaztak, és tulajdonukban vannak olyan muzeális értékű dokumentumok, tárgyak, fényképek melyek alkalmasak arra, hogy a szolnoki és környéki zsidóság hitéleté, mindennapjai hitelesen felidézhetőek legyenek a jövő nemzedék számára is. Kapcsolatfelvétel: bermandavid46@gmail.com, 20/958-5708, 56/373-886.

– **Adomány.** Kovács Attiláné 2500 Ft-ot küldött az Igaz Emberekért Alapítványnak a Jad Vasem-Kitüntetétek megsegítésére.

– **1%.** Az Élet Menete Alapítvány kuratóriuma és önkéntesei köszönetüket fejezik ki mindazoknak, akik a 2016. évben alapítványunkat jelölték meg kedvezményezettnek a személyi jövedelemadójuk civil szervezetnek szánt 1%-ának felajánlásakor. Az ebből befolyó 291.492 Ft összeget a következőkre fordítottuk: a válásuk vagy egyéb okok miatt hátrányos helyzetben lévők egyszeri élelmezésére; egy 3 napos tanulmányút-

ra „civil módszerek a rasszizmus ellen” témakörben; belépőjegyeket vásároltunk iskolás tanulóknak a Magyar Vasúttörténeti Parkba, amely holokauszt-vagonkiállításunknak ad helyet.

– **Sírkőavatás.** Kuti Tibornak, a zsidó gimnázium volt tanárának sírkőavatása 2017. 06. 11-én 11 órakor lesz a Kozma utcai temetőben (12/1 parcella, 10. sor 12-es sír). Az 1967-ben végzett osztály.

Programajánlat

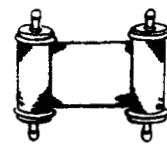
JÚNIUS

Generációk Klubja
(Hunyadi tér 3. I. emelet)

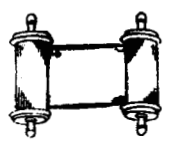
Június 12. Kádár György, a Hitközség Szociális Csoportjának vezetője beszél újdonságokról és válaszol a feltett kérdésekre.

Június 19., 17.00: Egészségügyi program professzori-dietetikusai prezentációkkal, ingyenes vendéglátással. Érdeklődés és jelentkezés munkaidőben a 413-5500/181-es melléken a klub vezetőjénél vagy a 342-5322-es telefonszámon 9.30-12.30-ig.

Június 26. A zongoránál Fűzy Gábor, a bázongoristák doyenje. A programok (egy kivételével) 15 órakor kezdődnek.

IMÁIDÓK

Templomok	Péntek este Jún. 9.	Szombat reggel Jún. 10.	Péntek este Jún. 16.	Szombat reggel Jún. 17.
Dohány	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	18.30	9.30	18.30	9.30
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	19.00	8.00	19.00	8.00
Scheiber S. u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	20.30	8.00	20.30	8.00
Alma u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kórház (Amerikai u. 53.)	17.30	7.30	17.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	19.00	9.00	19.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.30	9.00	18.30	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	20.30	9.00	20.30	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		9.30		9.30
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.30		17.30	
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	20.15	8.00	20.15	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	20.15	8.00	20.15	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Füred u. 1.)	18.30	8.30	18.30	8.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.00		18.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	

NAPTÁR

Június 9. péntek	Szíván 15.	Gyertyagyújtás: 8.21
Június 10. szombat	Szíván 16.	Szombat kimenetele: 9.42
Június 16. péntek	Szíván 22.	Újhold. Gyertyagyújtás: 8.25
Június 17. szombat	Szíván 23.	Szombat kimenetele: 9.46
		Újholdhirdetés

Körzeti kitekintő

Dél-Pest

A körzet ismét útra kelt, hogy ismerkedjen a határon túli zsidóság múltjával és jelenével. Kárpátalja és Erdély után most a Felvidék volt az úti cél: Kassát és környékét látogattuk meg.

A városban valamikor négy zsinagóga állt: egyikük ma a Művészetek Háza, a Kassai Filharmonikusok otthona, a másikat lebontották 1958-ban.

A Harang utcai zsinagógát 1883-ban avatták fel. Kívülről helyrehozták, de a belső felújításra már nem jutott pénz. Vele közös udvarban működik az imaház, ahol manapság a kis létszámú kassai zsidóság péntek esti, szombat reggeli imára összejön. Rabbijuk nincs, 300 izraeli diák tanul a kassai egyetemen, egyikük az előimádkozó.

A Kazinczy utcai ortodox zsinagóga gyönyörű. Teljesen felújították. 1926/27-ben épült, két budapesti építész terve alapján. Több mint nyolcszáz ülőhelye van. A renoválás során a keleti falon, a tóraszekrénytől balra az ide bezúfolt, deportálásra szánt zsidóktól származó, ceruzával írott feljegyzéseket találtak a faborítás mögött.

A zsinagóga melletti hajdani iskolát és annak telkét adta el a hitközség, így teremtve elő a felújításhoz szükséges pénzt.

Ezúton is köszönjük a kassai hitközségnek, hogy – egy nagyszerű idegenvezető segítségével – lehetővé tették a látogatást. *Janának* külön köszönjük a színes történeteket, és hogy bevitt minket a múzeumába, ahol a kis növéssű, de óriási tehetséggel megáldott, Auschwitzot megjárt festőművész, Ladislaus Feld képeit láthattuk.

Másnap Jászó és Szepsi, két kisváros volt az úti cél.

Jászón a 11. századi premontrai rendház helyére a középkorban épített hatalmas kolostorkomplexumot láttuk egy nagyon szép barokk templommal.

Innen a közeli Szepsibe mentünk, ahol egy nagyon kedves, nagy tudású újságíró kísért minket, a még itt élő, kevés számú magyar egyike, a Magyar Televízió ottani tudósítója.

Bartók Csaba (megérdemli, hogy leírjam a nevét) sokáig kutatta, majd dokumentumfilmeket készíttve feldolgozta az ottani zsidók életét. Elvitt a valamikori zsinagóghoz – még áll, de épphogy teteje van, a falai dűledéznek. Szívzsírító látvány. Zsidó temető is van, de sajnos oda időhiány miatt már nem tudtunk kilátogatni.

Köszönet a csepeli önkormányzatnak, hogy anyagi támogatásával lehetővé tette ezt az utat.

Az óriási tehetséggel megáldott Ladislaus Feld szobra

Chászidok tánca az apifiornak

Egy ortodox zsidó delegációt látott vendégül Ferenc pápa, és az eseményről készült videón jól látható, hogy kicsit táncolt is velük, ringatózott a chászid dalra, amelyet előadtak neki.

A csoport, amelyet Edgar Gluck vezetett, háromnegyed órás audiencián vett részt. A beszélgetésen szóba került az európai zsidó temetők gondozása, valamint a gyerekek szexuális bántalmazása elleni fellépés is.

Ferenc pápa azt mondta, szeretne segíteni abban, hogy erősebb szabályok garantálják a zsidó temetőekben álló sírkövek védelmét. Gluck rabbi egy bántalmazott és különböző függőségekben szenvedő gyerekeket segítő szervezet alapítója is, fia azt twittelte, hogy a pápa a találkozón „zéró toleranciáról” beszélt ebben a kérdésben, leszögezve, hogy garatálni kell a gyerekek biztonságát.

A katolikus egyházfő még tavaly találkozott Gluck rabbiakkal Krakkó-

ban, ott kezdtek el a temetőkkel kapcsolatban beszélgetni egymással, és ekkor invitálta meg a Vatikánba.

A találkozóról közzétett videón látható, ahogy a pápa hajladozik, amikor a chászidok énekelnek és táncolnak neki.

...és ideje van a nevetésnek

Béla bácsinak csörög a telefonja. Felveszi:

– Jó napot, uram, most 10 millió forintot nyerhet, ha minden kérdésünkre nemmel válaszol. Készen áll?

– Igen...

***

Két nő beszélget.

– Képzeld, az én fiam még csak 8 hónapos, de már megy.

– Az semmi! Az enyém 18 éves, de már ül...

***

– Itt, Magyarországon, az a gond, hogy senki sem meri felvállalni, amit mondott. De ezt nem tőlem hallották!

Sosem lehet tudni

A szomszédnak vendégei érkeztek egy hétre, két középkorú asszony és egy idősebb férfi. Amikor összefutottam velük a lépcsőházban, angolul köszöntek, hello, így hát én is angolul köszöntem vissza, hello, hello, aztán mentem a dolgozomra. Este megint találkoztam velük, akkor már nyájasabban köszöntünk egymásnak, good evening, how are you, tettem föl az obligát kérdést, mire előírászerűen azt válaszolták, hogy thank you, fine, and you? Hallottam az akcentusukon, hogy nem britek és nem is amerikaiak, azt hittem először, hogy arabok, meg is kérdeztem, hogy honnét jöttek, tán arabok-e, mire zavartan azt felelték, hogy nem. Aztán álltunk szótlánul, én néztem rájuk, s vártam a választ, ők meg néztek rám tanácstalanul, nagyon furcsa volt, úgy tűnt, mintha nem tudnák, honnét jöttek. Aztán a férfi azt mondta óvatosan:

– Izraelből jöttünk.

S kutatva néztem rá, hogy mit szólok, de hát mit szóltam volna, nem marslakók voltak, hanem a szomszéd vendégei Izraelből. Már éppen nyitottam a számat, hogy azt mondjam, very welcome, mire az egyik asszony hozzátette:

– Igaz, hogy Izraelből jöttünk, de keresztények vagyunk!

S ő is kutatva néztem rá, hogy mit szólok erre, de hát mit szóltam volna, nem marslakók voltak, hanem a szomszéd vendégei Izraelből, akik tehát keresztények. Very welcome, mondtam nekik. Vélhetően turistáskodtak egy kicsit, mert három napig nem találkoztam velük, de csütörtök este kopogtattak, kimentem ajtót nyitni, s ott állt a lépcsőházban az izraeli keresztény férfi, s azt kérdezte, tudnék-e kölcsönadni neki egy csavarhúzó, mert a lakásban az egyik kilincs meglazult, meg akarja erősíteni. Előkerestem a jó kis Ikea-készletemet, amit éppen ilyen apró esetekre tartogatok, s odaadtam neki, beinvitáltam volna, de nem jött be, azt mondta, siet.

Talán el is felejttem, hogy kölcsönadtam neki valamit, ha nem figyelmeztettem éppen őt meg a két asszony másnap délután, úgy hat óra felé, pont amikor indultam a zsinagógába.

Bekopogtattak ugyanis, s ott álltak az ajtóban mind a hárman, és szélesen mosolyogtak, a férfi átnyújtotta az Ikea-szerszámos készletemet, a két asszony közül az idősebbik pedig a kezembe nyomott egy tányér süteményt.

– Nagyon köszönjük a segítséget – mondta, majd amikor szabadkozni kezdtem, hogy a süteményt igazán nem kellett volna, lehalkította a hangját, közelebb hajolt, s bizalmasan hozzátette:

– Kóser! Szombatra sütöttem!

Néztem rájuk, ők meg néztek rám, aztán láttam, hogy a tekintetük az ajtó mellé erősített mezüzére vándorol.

– Igen, persze, kóser süti a keresztényektől, nem? – nevettem föl, mire az asszony is fölnevetett, ő, hát igen, magyarázta, hát így van ez, sosem lehet tudni idegen helyen, biztosan érti, nem?

Kácsor Zsolt

NYÁRESTI KLEZMER KABARÉ

2017. június 29-én csütörtökön 19 órakor

HUMORban HEMPERgetett Fergetes KLEZMER tréfás JELENEKkel

GARAI Róbert, MASA Tamás, MASA Anita, Tarján Péter, Szabó Endre és a SABBATHSONG Klezmer Band.

VI. ker. Teréz krt. 4B. jegyek: 3100-1900,-Ft. Tel.: 061-313 0430 infó: 0670-363 3059

CleanArt Production

SPÁNN GÁBOR

Teher ám a Teherán

Mindazok számára, akik az elérhető médián keresztül nem érdeklődnek a világ és hazánk, na meg a zsidóság eseményei felől, most csupán emlékeztetőül, telefonkönyvszerűen felsorolom a nemrég történeteket.

A közszolgálati magyar televízió egyik hétköznapi esti híradójában lement egy anyag, melyben Szijjártó Péter külügyminiszter egy nyilvános szereplésén elmondta, hogy minden erőnkkel harcolunk a keresztényüldözés ellen, bárhol történjen az a világon. Majd következett egy riport, melyben minden megjegyzés, kommentár nélkül közölték Ali Hámenei iráni ajatollah kijelentését, miszerint: Soros György egy gonosz cionista-amerikai multimilliárdos.

Itt most kibújik belőlem a 40 éves híradós múlt. Tudom, hogy túlélőtűrával ér fel az MTV műsorát bírálni, de kijelentem, hogy már a szerkesztéssel is lábon lőtte magát a két riportot tekintve a kedves aznapi szerkesztő „kolléga”. Tudniillik – lehet, hogy tőlem fogja megtudni elsőként – Iránban keresztény híre térni e pillanatban is köztörvényes bűncselekmény, amit börtönbüntetéssel díjaznak. Az ezutánra szerkesztett ajatollahi idézet pedig nem más, mint nettó antiszemitizmus. Magyarországon abban a pillanatban, ahogy valaki a cionista szót kiéjt a száján, a közvélemény azt azonnal a zsidósággal azonosítja. Ismeretterjesztésként közlöm, hogy a cionizmus a Jeruzsálem iránti tiszteletnek, szeretetnek, valamint a világban szétosztottan élő zsidóság hazatérésének legális mozgalmá, melynek tagjai között mindenütt vannak keresztények is. Magyarországon pl. a Hit Gyülekezetének zöme cionista. Egyébként Hámenei nem az első stand up-os Iránban, aki Izraelt tokkal-vonóval együtt szívesen látná haledelnek, elődei is valamennyi gyűlöletbeszédet zsidózással kezdtek.

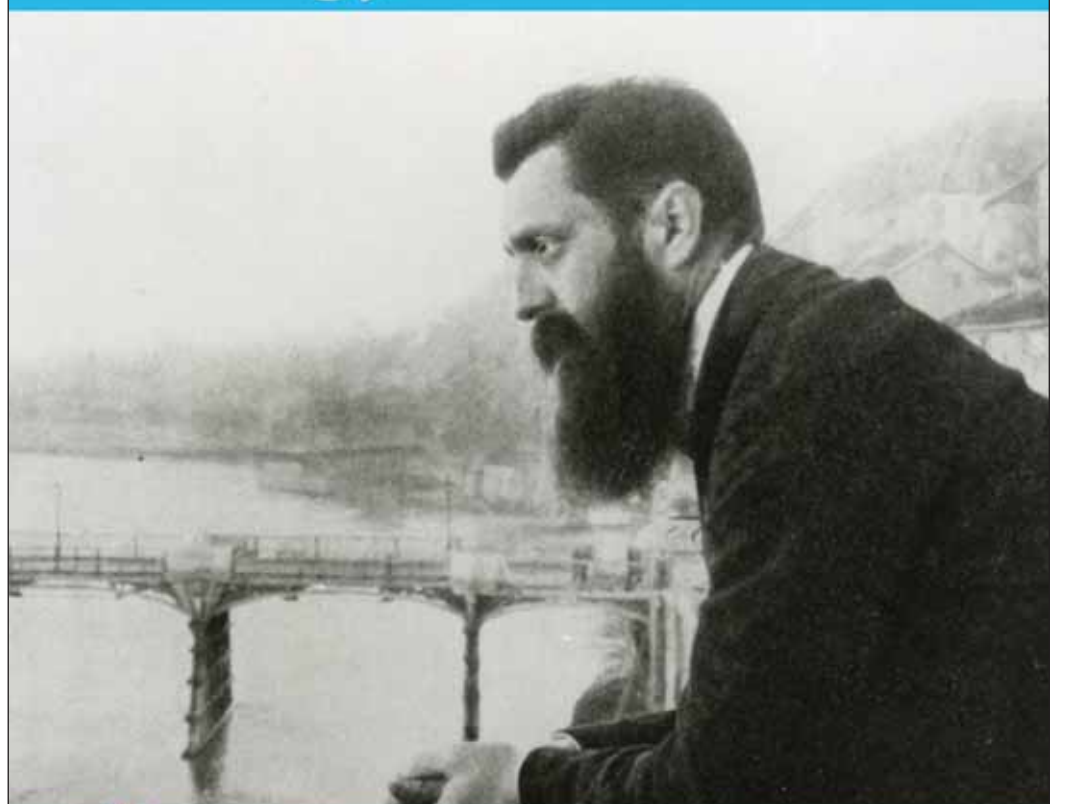
Ezt követően a Magsihisz kiadott egy közleményt, melyben tiltakoztak egy ilyen kijelentés – kommentár nélküli – hiteles hírforrásként való használata ellen, és ezt megküldték az MTI OS-nek. A legnagyobb magyar, állami kézben lévő hírügynökség megtagadta a közlemény nyilvánosságra hozatalát egy házi szabályra hivatkozva, mely szerint semmi olyat nem hoznak le, ami „sértheti a Közmédia szervezeteinek jó hírét és üzleti érdekeit”. Számomra ez azt jelenti, hogy az MTV műsorait kritizálni tilos! Első gondolatom az volt, hogy megcsókolom a főszerkesztőt, amiért sok évvel ezelőtt nem tévékritikusnak vett fel a laphoz, mert akkor minden este fogmosás után – ha rosszat írtam bármely MTV-műsorról – a fogkefém nem a pohárba, hanem egy úti csomagba kellene betenni.

Mindent nem tettem volna szóvá, ha közben körülöttem nem zajlana úgy a világ, hogy nekünk, zsidóknak, a legkülönbözőbb napi híre akaratlanul összeszorul a szívünk. Telepettyezik az országot Horthy-szobrokkal. Az is megtörtént, hogy a Duna-parti Cipőknél tartott megemlékezésről egy 80 éves, Auschwitzot megjárt zsidó hölgy taxival akart hazamenni, de a sofőr észrevette, hogy a nyakában ott lóg a Dávid-csillag, és annyit mondott: ha taxizni akar, menjen Tel-Avivba. Ehhez csak annyit, hogy utaztam már olyan taxiban, amiben nem létezett Budapest-térkép, de ott volt a vezetőülés mellett Cion bölcsőinek jegyzőkönyve unaloműzőnek.

Mindent nem írtam volna az iráni „bakihoz”, ha nem jut eszembe egy vezető rabbi interjúja, amit egy kormányközeli lapnak adott (legszívesebben azoknak szokott). Ebben – nem szóhűséggel! – kijelentette: soha ilyen jó dolga a magyar zsidóságnak nem volt, mint ma, és soha szabadabban nem gyakorolhatta vallását, mint az Orbán-kormány regnálása alatt. Egyszerű megélhetési zsidó ésszel ilyen kijelentés okát csak két dologban kereshetem. Az egyik az, hogy a vezető rabbi úr a gimnáziumi tanulmányai alatt ellőgta a magyartörténelem-óráját, így tőlem hallja először, hogy a 600.000 magyar zsidó tragédiája ilyen szavakkal kezdődött.

A másik ok pedig csak az lehet, hogy szervilizmusa idővel elnyeri jutalmát, mondjuk egy fillérékért megkapott kóser vágóhíd formájában. Mindenesetre már csak egy vágyam van: szeretnék egyszer a vezető rabbi úrtól egy olyan interjút hallani, amiben ordít és toporzékol mind a külföldi gyűlöletbeszéd, mind az itthon kerek alatt settenkedő, alig burkolt antiszemitizmus ellen. Azt sem bánám, ha az interjút nem közölnék...

Herzl Tivadar örökül hagyta nekünk...

Biztosítani akarjuk a zsidó nép és Izrael Állam létének folytonosságát.

Az Ön öröksége is hozzájárulhat e célhoz.

Keren Hayesod - United Israel Appeal,
a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt.

Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: legacy@kh-uia.org.il
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-7154136

